

ASFALTO NATURALA: **ARABAKO URRE BELTZA**

ARABAKO MENDIALDEKO ASFALTO NATURALAREN MEATZE-PAISAIK

*alava
turismo.
eus*

 Financiado por la Unión Europea
NextGenerationEU

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE INDUSTRIA
Y TURISMO

Plan de Recuperación,
Transformación y Resiliencia

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

araba álava
foru aldundia diputación foral

AURKIBIDEA

Meatze-paisaiak:
historia berraurkitua _____ 5

Lucia meategia:
mendiaren bihotza _____ 7

Asfaltoen ibilbidea:
esperientzia paregabea _____ 9

Iraganetik orainera:
mendia berrasmaturik _____ 13

HITZAURREA

Paisaia batzuk ikusi egiten dira... eta beste batzuk desku-britu. Arabako Mendialdeak sekretu bat gordetzen du: baso eta bidexken azpian, hainbat hamarkadatan ahaztuta egon zen mundu ilun baten historia irakur daiteke. Gaur, mundu hori zure urratsen aurrean zabaltzen da.

Lucia meategia ez da antzinako meategi bat bakarrik. Oroimenez, misterioz eta edertasunez betetako eszena-toki natural bat da.

Bidaia bat proposatzen dizugu, zeinean lurrak hitz egiten baitu, harkaitzak istorioak kontatzen baititu eta iragana orainaldi bihurtzen baita.

Zatoz ezkutuan egon dena ezagutzera. Zatoz eta entzun Lucia meategiaren eta gordetzen duen altxor beltz ederraren ahotsa: asfaltoaren ahotsa.

Meatze-paisaiak: historia berraurkitua

Arabako Mendialdeko baso berdeen eta bide isilen azpian, sekretu bat ezkututzen da, naturak pixkanaka azaleratu duena... **asfalto naturala**.

Bai, ondo irakurri duzu: **asfalto... eta naturala**.

Lurralde hori da Europan dagoen leku bakarretako bat, non lurrak berak, dituen **baldintza geologiko berezien** emaitza gisa, asfaltoa jariatzen baitu harrien artetik. Ezohiko fenomeno da: lurra apurtzen denean, beroak eta presioak alkimista gisa jokatzen dute, eta, uraren edo labaren ordeztu, likido trinko, beltz eta distiratsu bat irteten da. Urre beltza. Altxor ezkutua.

Maeztuko diapiroari egozten zaion prozesu geologiko horrek sakonki markatu zuen lurralde horren historia.

Arabako Mendialdean, asfalto naturalaren ustategi ugari markatu zuten, sakon, XIX. mendeko eta XX. mendearen lehen erdialdeko historia ekonomiko eta soziala.

Meatzaritzako lana ez zen asfalto ateratzea bakarrik: prozesatu eta forma ematen zitzaion, eta xafla eta baldosa bihurtzen zen.

Haien artean, nabarmentzekoak dira: Durruma Kanpe-zuko meategiak, Antoñanan martxan egon zen asfalto destilatze fabrikari lotuak; Korresko San Ildefonso meatze-herrixka zaharra, erauzketan aritzen ziren doze-naka familia bildu zituen; eta Elortza ingurua, ekoizpe-nean ere oso aktiboa. Hala ere, meategirik gehien Arraia-Maeztu inguruan zegoen, industria horren benetako epizentroa bihurtu baitzen Araban. Haren aztarna oraindik ikusten da eskualdeko paisaian eta memoria kolektiboan.

Lucia meategia: mendiaren bihotza

Lucia meategitik ibiltzea denboraren kapsula batean sartzea da: sekretuak kontatzen dituzten arroak, berreskuratutako egiturak eta ingurune naturala, zeinak altxor baten moduan inguratzen baitu meatzea.

Lucia meategia aspaldiko taupada da, eta berriro entzuten da.

Atauri herrian kokatua, 1872an hasi ziren ustiatzen, baina ez zen bakarra izan. Asko izan ziren —guztiak emakume-izenekoak— Arabako eskualde honen historiari edukia eman ziotenak. Lucia meategia da, hain zuzen, bozeramailea; hain zuzen, ustiategi hone-tako hormetan ikus daitezkeen asfalto beltzeko malko haiek garai haietako meatzariei aterarazi zizkie-ten meategi guztien izenean mintzatzen da. Gaur egun, berreskuratua eta jendearentzat zabalik dago orduko ustiategi hura.

Lucia meategiak eskaintzen dituen 300 metroko galeriak **harridura eragiten** digu asfaltoa bezain egunerokoa den zerbait hain naturala eta zirraragarria izan daitekeelako.

Asfaltoen ibilbidea: esperientzia paregabea

Eta esango bagenizu **asfaltoaren historia naturala** ikus dezakezula basoen, mendien eta herri xarmagarrien artean paseatzen ari zaren bitartean?

Zekuianoko tunelean hasita, ibilbideak 39 kilometroko ibilbidea proposatzen du. Ondare-intereseko lekuak bisita daitezke, hala nola Elortzako lantegia, Atauriko geltokia, San Ildefonso herrixka, Durruma Kanpezuko meategiak eta Lucia meategia.

Ibilbide hori ez da soilik ibilbide fisiko bat. **Ezagutzaren, harriduraren eta memoriaren ibilbidea** da. Etapaka egin dezakezu, bizikletaz edo oinez, ingurune naturalaz gozatzuz, lurrak ezkututzen dituen sekretuak aurkitzen dituzun bitartean.

Horixe da **Asfaltoen Ibilbideak** eskaintzen duena: publiko guztientzat pentsatutako esperientzia bat, zeinaren zatirik esanguratsuena hiru interpretazio-zentroak hari gidari berarekin lotzen dituen ibilbidean kokatzen baita. Hari hori Arabako Mendialdeko meatze-ondarea da.

Asfalto naturalako ibilbidea

Gomendatutako ibilbidea

Distantzia: 14,9 km

Desnibela: 340 m

Denbora oinez: 3 ordu

Denbora bizikletaz: 1 ordu eta 45 min

Meatze-Paisaien Ibilbideak

Distantzia: 39 km

Aparkalekua

Interpretazio Zentroa

Garai bateko meategia

Hiru interpretazio-zentro, hiru begirada desberdin, historia bera.

Geldialdi bakoitzean, **begirada desberdin bat** paisaia berari:

Ataurin, Asfalto Naturaletako Interpretazio Zentroa aurkituko dugu.

Atauri herri txiki eta pintoreskoan, historiak bizitza berria hartzen du **Asfalto Naturalen Interpretazio Zentroa** zabaldu denetik. Oso leku berezia da, Euskadin asfalto naturalaren meatzaritzaren **historia geologikoa, industrial eta humanoa** kontatzera eskusiboki eskainitako bakarra.

Atauriko tren-geltoki zaharra Arabako Mendialdeko asfalto naturalen historia zaintzeaz arduratzen den eraikina bihurtu da. Alejandro Mendizabalen jatorrizko planoen arabera erabat berreskuratu denez, ezaugarri duen estetika berezi eta apartari eutsi dio. Zalantzarik gabe, hura da lekuri onena meatze-paisaiaren eta Vasco-Navarro trenbide zaharraren oroimenari eusteko eta bisitariari eskualde horren garrantzia ulertzeko modu berri bat eskaintzeko.

Meatze Paisaien I. Z. Ataurin

Izkiko Parke Naturalaren I. Z. Korresen

Antoñanan, Vasco-Navarro trenbideak asfaltoaren garraioan izan duen zeregin erabakigarria ezagutu daiteke. Asfalto naturala altxorra bazen, **Vasco-Navarro trenbidea** izan zen munduarekin lotu zuen haria.

Antoñanako Interpretazio Zentroa leku liluragarria da, bertan berreskuratzen baita 1927 eta 1967 artean **jardundako trenbide mitikoaren historia**; ezinbestekoa izan zen **Arabako Mendialdeko asfalto naturala ustiatzeko eta garraiatzeko**. Argazkiek, jatorrizko objektuek eta testigantzek antzinako garai batean murgilduko zaituzte, zeinean trenak markatzen baitzuen eguneroko bizitzaren erritmoa. Gainera, trenbide zaharra **Bide Berde** bihurtu da.

Korres herri zoragarri bat baino gehiago da: Izkiko Parke Naturalerako atea da, bai eta naturaren eta memoriaren arteko topaketarako sarrera ere.

Hango Interpretazio-Zentroan, bisitariak **parkearen biodibertsitate harrigarria** ezagutu dezakete.

Elkarbizitzako kontakizun bat da: **Izkiko Parke Naturalak ez du meatzaritzaren iragana ezabatu**; aitzitik, bere nortasunaren parte gisa integratu du. Interes- eta hausnarketa-puntu bilakatu dira meategietara iristeko antzinako bideak, landarediak ezkatutzen dituen egiturak eta giza jardueraren aztarnak.

Asfaltoen Ibilbidea bisita bat baino gehiago da: **iraganera oraingo begiekin itzultzeko gonbidapena da**.

Treba zaitez harriaren, historiaren eta hunkiduraren gainean ibiltzeko edo pedalei eragiteko!

Iraganetik orainera: mendia berrasmaturik

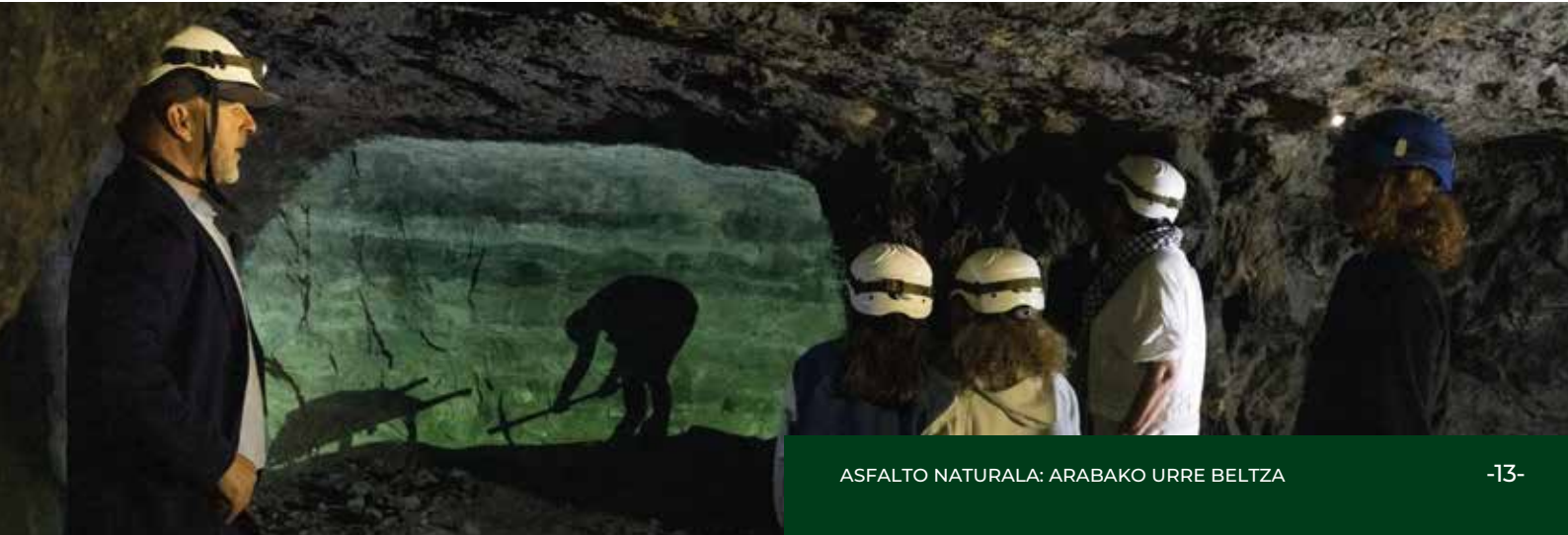
Garai batean, Arabako Mendialdea orroka ari zen bago-neten oihartzunarekin, pikatxoien kolpeekin eta trenaren txistuarekin. Artean, bere erraiek material ilun, baliotsu eta harrigarria eskaintzen zuten: asfalto naturala.

Hainbat hamarkadatan, lurralde hori industriaren, berrikuntzaren eta eraldaketaren motorra izan zen.

Eta gero... isiltasuna. Minak itzali egin ziren, bideak itxi, trenak igarotzeari utzi zion.

Baina, gaur egun, historia hori ez da ahazten: **berraurkitu egiten da.**

Industria izan zena orain **ondare**, ezagutza eta esperientzia **bihurtzen da**. Meatzeak bisita-gune moduan irekitzen dira, herriek beren istorioak berreskuratzen dituzte, interpretazio-zentroek oroimenari ahotsa ematen diote... eta bisitaria esploratzaile bihurtzen da.

Zatoz Lucia meatzearen 300 metroko galerian zehar ibiltzera eta ukitu noizbait lantegi izan zen harria.

Zatoz interpretazio-zentroetara, non iragana eta paisaia elkarriketatik ari baitira, presarik gabe. Entzun garai hartan bizi izan zirenen istorioak, eta utz iezaiozu ondareari zu hunkitzen: lokartuta egon arren... ez baitzen inoiz desagertu.

Hori guztia leku **historiko eta biziki ederra** den ingurune batean gertatzen da.

Izan ere, hemen, lurra begiratu ez ezik, **entzun egiten da.**

Arabako Mendialdea zain duzu, besoak zabalik.

Informazio gehiago

alavaturismo.eus

Meatze Paisaien Interpretazio Zentroa Ataurin

<https://asfalonaturalak.eus>

Vasco-Navarro Antzinako Trenaren Interpretazio Zentroa Antoñanan

<https://www.arabakomendialdea.eus>

Izkiko Parke Naturalaren Interpretazio Zentroa Korresen

<https://izkiparkea.eus>

ASFALTO NATURALA: **ARABAKO URRE BELTZA**

Financiado por la Unión Europea
NextGenerationEU

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE INDUSTRIA
Y TURISMO

Plan de Recuperación,
Transformación y Resiliencia

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

araba álava
foru aldundia diputación foral